

Mitä on hyvä hallintomenettely lastensuojeluasioissa ?

1. Huostaanottohakemus

- Hyvä hallintomenettely – hyvä hallintolainkäyttömenettely

2. Tuomioistuimen lupa lapsen tutkimiseen

Riitta Eskola

Hallinto-oikeustuomari, Itä-Suomen hallinto-oikeus

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

- Huostaanottohakemuksen saapuminen hallinto-oikeuteen aloittaa kyseisessä asiassa oikeudenkäynnin, jonka tulee olla oikeudenmukainen ja lapsiystävällinen
- Ennen hakemuksen saapumista ja sen jälkeen viranomaisessa hallintomenettely

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

- Hakemuksen täytettävä lastensuojelulaissa asetetut vaatimukset
 - Hakija, hakemuksen valmistelija, hakemuksen sisältö LSL 44 §
- Hakemus sellainen, että voi olla oikeudenkäynnin pohjana

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

- Selvä vaatimus
- Selvät perusteet
 - Hakemuksesta tulee näkyä asiantuntijaviranomaisen analyysi siitä, miksi hänen arvionsa mukaan huostaanoton perusteet täyttyvät (vrt. kertoelmat perheen taustasta ja tilanteesta)
 - Hyvä ottaa kantaa, miksi huostaanottoasia tulisi ratkaista huostaanottoa vastustaneen asianosaisen mielipiteen vastaisesti

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

- Hakemukseen liitettyjen asiakirjojen tulee liittyä hakemuksessa esitettyyn vaatimukseen ja sen perusteisiin
 - Mitä kyseisellä asiakirjalla halutaan kertoa/mitä se kertoo huostaanoton edellytyksistä tai esitetystä sijaishuoltopaikasta?
 - Huostaanoton edellytysten arvioimista varten hankitut lausunnon, tehdyt yhteenvedot yms (vrt. esimerkiksi päivittäisraportit)
 - Hakemukseen laadittava liiteluettelo

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

- Pitkät tapahtumakuvaukset, jopa asiaan vaikutukseton kerronta, ja turhat asiakirjat saavat aikaan sen, että keskeisiä perusteita ja asiakirjoja on vaikea hahmottaa.
 - Vaikeuttaa asianosaisten mahdollisuuteen puolustautua asiassa
 - Lisää oikeudenkäynnin kustannuksia
 - Lisää hallinto-oikeuden työtä

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

- Muutamia huomio
 - Käytävä selvästi ilmi, missä lapsi on hakemuksen tullessa vireille
 - Mikäli jonkun henkilön asianosaisuus on ollut viranomaisen näkökulmasta tulkinnanvarainen, hyvä tuoda jotenkin ilmi ja esittää omalle näkemykselle perustelut
 - Lapsen mielipiteen selvittäminen tai syy selvittämättä jättämiseen tulee näkyä hakemuksesta
 - Dokumentointi, miten mielipide selvitetty

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

- Huostaanottohakemuksen käsittelyn aikana hallintomenettely lastensuojelussa jatkuu hallintolainkäyttöprosessin rinnalla erillisenä menettelynä
 - Oikeusprosessissa esiin tulleiden asioiden merkitystä on arvioitava suhteessa lastensuojelutoimenpiteisiin ja päinvastoin
 - Esim. jos kiireellisen sijoituksen jatkuessa viranomainen tekee sijaishuoltopaikan muutoksen -> mahdollinen hakemuksen muutos ja lapsen mielipiteen selvittäminen myös suhteessa hakemuksen muutokseen
 - Jos asianosaisten kuulemisessa hallinto-oikeudessa ilmenee, että asiassa voitaisiin edetä myös muuten kuin huostaanoton kautta, viranomaisen arvioitava tilannetta

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

- Oikeudenkäynnin aikana hallinto-oikeuteen on toimitettava (vain) huostaanottohakemuksen ratkaisemiseksi tarpeelliset asiakirjat

Huostaanottohakemus

Hyvä hallintomenettely - hyvä hallintolainkäyttömenettely

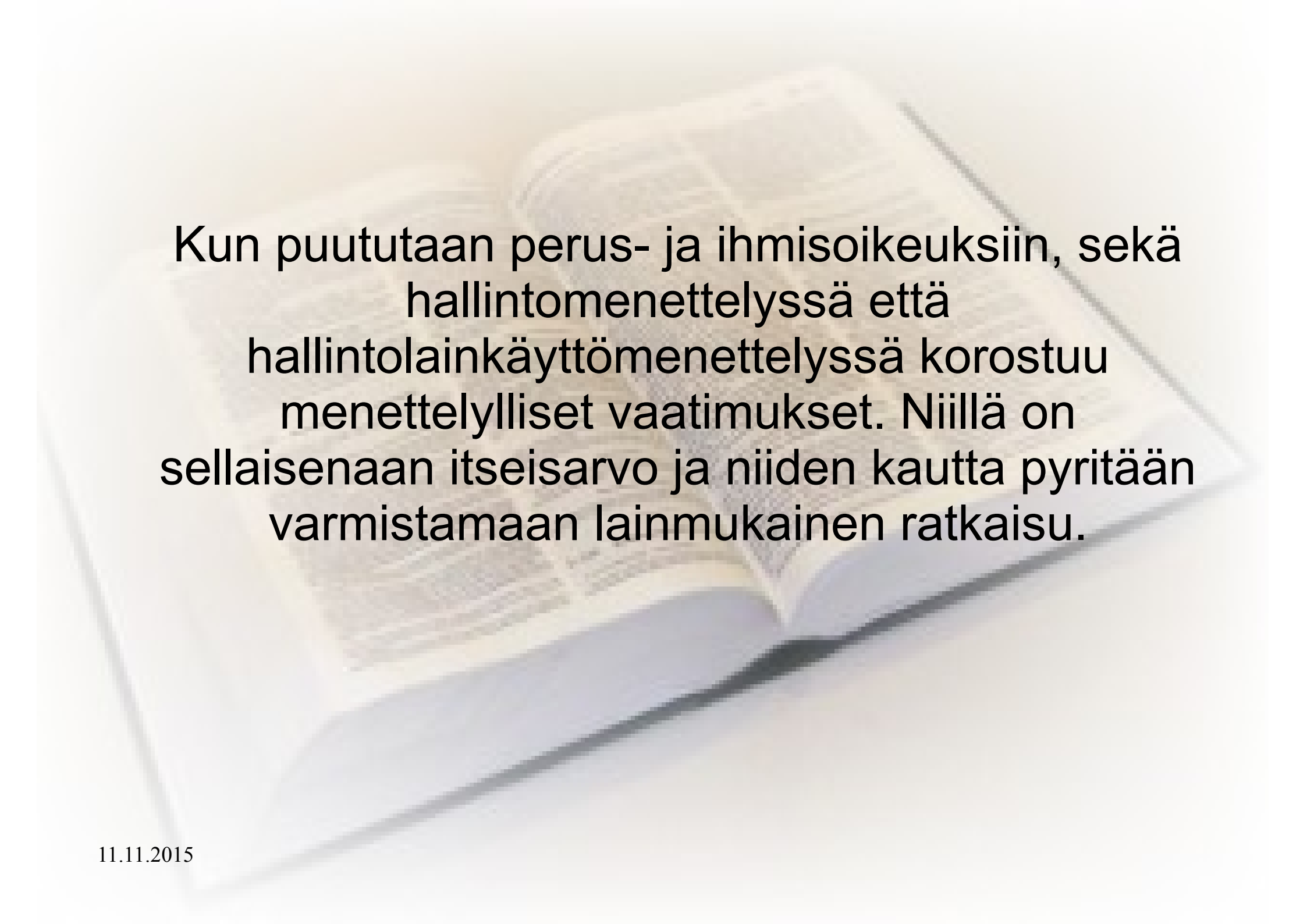
- Väliaikaisesta määräyksestä hakemuksen käsittelyn aikana
 - HaO voi antaa väliaikaisen määräyksen omasta aloitteestaan tai lapsen, hänen vanhempansa tai huoltajansa vaatimuksesta
 - Väliaikainen määräys voimassa, kunnes hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus antaa huostaanottoasiassa päätöksen/peruuttaa väliaikaisen määräyksen tai muuttaa sitä, tai viranomainen väliaikaisen määräyksen aikana päättää lapsen kiireellisestä sijoittamisesta
 - Hakemuksen käsittelynkin aikana viranomaisen tehtävä tarvittaessa kiireellinen sijoitus. Kiireellisen sijoituksen jatkuessa viranomaisella toimivalta tehdä päätös sijaishuoltopaikan muutoksesta.

Tuomioistuimen lupa lapsen tutkimiseen

- Hallinto-oikeus voi myöntää viranhaltijan hakemuksesta luvan lapsen tutkimiseen (LSL 28 §)
 - Kysymys on lääkärin tai muun asiantuntijan suorittamasta tutkimuksesta
 - Edellytyksenä on, että tutkimus on *välttämätön* lastensuojelutarpeen selvittämiseksi, mutta *lapsen huoltaja kieltää tutkimuksen tekemisen*
 - Sivuuttaa pelkästään huoltajan tahdon merkityksen
 - Ei sivuuta potilaslaissa (laki potilaan asemasta ja oikeuksista 7 §) tarkoitettua lapsen itsemääräämisoikeutta
 - Ei muilta osin vaikuta huoltajan oikeuksiin tai velvollisuuksiin

Tuomioistuimen lupa lapsen tutkimiseen

- Hakemuksessa tulisi:
 - Yksilöidä hakemuksessa tarkoitettu tutkimus: missä tehtäisiin, kuka tekee
 - Perustella, miksi tutkimus on välttämätön lastensuojelutarpeen selvittämiseksi
 - Esittää:
 - Selvitys lapsen mielipiteen selvittämisestä/selvittämättä jättämisestä
 - Selvitys siitä, että huoltajat ovat kieltäneet tutkimuksen tekemisen + heidän kieltäytymisensä perusteet
 - Arvio tutkimuksen tekemisen kiireellisyydestä ja missä aikataulussa tutkimuksen tekeminen on mahdollista= määräaika, joksi lupa tulisi myöntää
 - Perustelut, jos vaaditaan välitöntä täytäntöönpanoa

Kun puututaan perus- ja ihmisoikeuksiin, sekä hallintomenettelyssä että hallintolainkäyttömenettelyssä korostuu menettelylliset vaatimukset. Niillä on sellaisenaan itseisarvo ja niiden kautta pyritään varmistamaan lainmukainen ratkaisu.